

ken om den egna tillvaron i vissa lägen kan komma i konflikt med sakfrågorna. Här finner vi roten till det bristande förtroendet. Vi har fått alldeles för många partipolitiskt utsedda yrkesmän istället för förtroendevalda.

Vi medborgare vill ha politiska företrädare som vet vad de talar om, har kontakt både med yrkesliv och oss vanliga medborgare och för vilka vi kan känna förtroende. Glädjande nog öppnar utnyttjande av modern kommunikationsteknik goda möjlig-

heter till en genomgripande reform av vårt politiska system. I första hand erfordras följande åtgärder:

1. Slutför "långbänken" om personval genom att införa ett reellt sådant, dvs val både på person och parti och med fri nomineringsrätt.
2. Låt landsting och kommuner själva bestämma dagar för de egna regionala valen.
3. Låt nyval följas av normal mandatperiod om fyra år.
4. Tillsätt en utredning bestående

av ämbetsmän och statsvetare med uppdrag att med utnyttjande av modern kommunikationsteknik skapa en riksdag, vars organisation och arbetssätt skall ge ledamöterna möjlighet att kombinera riksdagsarbetet med annan yrkesfunktion. Denna nya ordning bör slutgiltigt göras till föremål för folkomröstning, eftersom det i en demokrati är medborgarna som skall fastställa spelreglerna för politiken.

BO FRANK:

Är partierna kreativa?

De politiska partierna har ungefär etthundra år på nacken. Budskapen är äldre än partierna eftersom de tongivande partierna har ideologier som sammanflätades för 200 år sedan och vars rötter är ett par tusen år gamla.

Man kan lite tillspetsat säga att partiernas grundbudskap är desamma varje val, men de packas om och förpackas så trendigt som möjligt vid varje val. Sossar har alltid velat ha högre skatt och högern har alltid velat sänka skatten!

Det väljarna gör i varje val är att fundera på partiernas budskap i förhållande till verkligheten. Väljarna

straffar i det långa loppet partier som är dagsländor eller som ständigt byter åsikt i sakfrågorna.

Tilltro till politiken

I början av seklet var skatterna onekligen låga och individens frihet ganska stor. Det var ganska uppenbart och naturligt att människor i en begynnande demokratisering satte sin tilltro till en politisering av samhället med tro på högre skatter, omfördelning och en starkare offentlig sektor.

Ett hundra år senare kan vi konstatera motsatsen. Trots att numera också låginkomsttagare skinnas in på bara kroppen med diverse skatter ropas det ändå på mer pengar till offentlig verksamhet – och ändå har skatterna al-

drig varit så höga som nu. Så höga att fler och fler människor med normala inkomster måste begära kompletterande socialhjälp för att klara ekonomin.

Idag har också det hänt att de allra flesta människor föredrar sänkt skatt framför mer bidrag och ökat bidragsberoende. Fler människor tror också att sänkta skatter leder till mer fart på näringslivet och fler nya jobb.

När man ser den våldsamma förändring som sker i samhället utanför den politiska sfären så frågar man sig – hur länge kan de politiska partierna överleva utan synbar "produktutveckling"? Har de politiska partierna blivit något för ideologiskt intresserade traditionalister istället för kreativa

människor som vill förändra? Är partierna överhuvudtaget nödvändiga för att upprätthålla och utveckla ett demokratiskt samhälle? Går det att öka medborgarnas inflytande utan eler vid sidan av de politiska partierna?

Jag tror att detta är frågor som också moderater (vi själva anser ju att vi är de mest kreativa förnyarna) måste fundera på. Att vi just nu ligger rätt i tiden kan ju snarare bero på att människors verklighetsuppfattning har förändrats, än det moderata budskapet i sig. Sedan är det självfallet också så att Carl Bildts person förstärker den politiska trend som nu växer sig allt starkare.

Självklart kan demokratin överleva

och utvecklas även utan politiska partier. Jag tycker det vore litet synd. De politiska partierna måste erbjuda en kreativ miljö om de ska överleva. Annars är risken stor att de utvecklas till religiösa företeelser eller ersätts av något annat. Socialdemokratin är nästan som en religiös rörelse där påvarna från Palm till Palme tillbeds i den offentliga liturgin och där längtan tillbaka kännetecknar nästan alla beslut. Ingångspsalmen Internationalen, röda fanor och andra kvasireligiösa företeelser binder samman gemenskapen.

Alla partier är nästan okänsliga för en verklighet som inte stämmer med partiprogrammet. Att behöva ändra

sig är smärtsamt och tvingas man ändå ändra sig måste det gå fort, mycket fort. Som bekant bytte socialdemokraterna åsikt om EU över en natt. Så blev det också svårt att förklara för medlemmarna att det man varit emot i 30 år var man nu positiv till och det hemskaste av allt – man hade hamnat på samma linje som moderaterna.

De partier kommer att lyckas som erbjuder ett trovärdigt svar på människors problem i vardagen och som erbjuder en kreativ miljö. Man kanske kan gissa att nästa års val kommer att avgöras av vanliga svenska medborgares syn på om frälsningen ligger i högre bidrag eller lägre skatter.

ORD

Klyftor

Klyftor är ett utfyllnadsfenomen. Det ska vara slätt, jämnt, plant och felfritt när klyftorna är utfyllda.

Nu senast var det generationsklyftan, skillnaden i levnadsnivå mellan mor och dotter (DN 17/11 - 97). Dottern är 22 och läser på kulturvetarlinjen, bor i andra hand i en etta för 2.200 i månaden, äter för 500 kronor i månaden, köper kläder på second hand, går hon ut tar hon max en kaffe eller en öl, hon lever på studiebidraget, 2.000, knäcker lite extra, 1.000, plus en del undanstoppat från i somras.

Medan mamman, som är 55, har det bättre på varje punkt. Bor bättre, större, dyrare, äter bättre och dyrare, klär sig dyrare, beställer dyrare på krogen, har mer pengar

att röra sig med, tjänar 24.500 i månaden, är framstående i sitt arbete som jurist på arbetarskyddsstyrelsen. Men hon har inte så mycket som reflekterat på att "träda tillbaka" för den unga generationen.

Denna klyfta mellan mor och dotter beskrivs som "generationsklyftan, som skiljer fattiga och rika åt tydligare och hårdare än någonsin gamla klassklyftor". Larmet går. Varje ögonblick är den slutgiltiga domen vid vilken ska dömas fattiga och rika. Ingenting är utveckling, mognad, förkovran och förändring när klyftor mäts upp. Nej nuet är måttet och klyftan är där, och underförstått borde dottern omedelbart ha allt det mamman har, hälften, halva det juridiska sakområdet, halva lönen, halva huset, hal-

va biffen med lök, för vi kan omöjligt godta denna klyfta mellan fattig och rik. Det vore meningslöst att påtala just den klyftan om man inte avsåg statlig utjämning här och nu.

Såvida man inte ser generationsklyftan som berättelse. Om levnadslopp och strävan efter lycka, om människans potential att forma sig själv, att det hittills har varit möjligt att skapa sig ett liv genom arbete, att vi i regel börjar från början, a, b, c, att förloppet tar ungefär trettio år, att en ansvarsinriktad person inte nödvändigtvis gör någon annan förnär och att statsmakterna borde vårda sig om denna skaparkraft, uppmuntra och främja.

Helena Rivière